

Direktoratet for Høyere Utdanning og Kompetanse (HK-dir)
Postboks 1093
5809 BERGEN

Høring - Forslag til forskrift om undervisnings- og forskningsstillinger og rekrutteringsstillinger

Utdanningsforbundet takker for muligheten til å gi innspill til forslag til ny forskrift om undervisnings- og forskningsstillinger og rekrutteringsstillinger. Utdanningsforbundet er opptatt av at stillingsstrukturen får oppmerksomhet og at det tas opp til vurdering om den er hensiktsmessig og fremtidsrettet. En stillingsstruktur må være forutsigbar for alle som ønsker å arbeide ved universiteter og høyskoler samtidig som den må samsvare med samfunnets behov for kompetanse i uh-sektoren, og legge til rette for den enkeltes karriereløp.

Utdanningsforbundet er en profesjons- og fagforening med mer enn 190 000 medlemmer i barnehage, skole, fagskole og høyere utdanning. Vi er den største foreningen i utdanningssystemet og de fleste medlemmene våre i høyere utdanning jobber i lærerutdanningene. Utdanningsforbundet vektlegger naturlig nok forhold som gjelder lærerutdanningene i dette høringssvaret.

Generelle kommentarer

Utdanningsforbundet mener det er flere gode forslag i høringsnotatet. Felles regler for ansettelse, opprykk og overgang mellom professorstigen og dosentstigen er positivt. Forenklingen vil gjøre at det er lettere for institusjonene og de ansatte å få oversikt over systemet, og dermed at reglene følges.

Utdanningsforbundet støtter forslaget om at ansatte i deltid, heltid og midlertidige stillinger kan søke opprykk til høyere stilling. Dette gir oss et system som legger til rette for karriereutvikling for ansatte i delte stillinger og ansatte som av ulike årsaker ikke jobber i 100 prosent stilling.

Vi støtter at postdoktorstillinger er blitt tydeligere definert som kvalifiseringsstilling ved å øke minimumsperioden til tre år. Det er positivt at alle postdoktorer skal ha en karriereplan og kunne utvikle en selvstendig forskerprofil og undervisningskompetanse. Det er også positivt at postdoktorer skal ha tilgang til karriereveiledning. Endringene vil bidra til å stramme inn bruken av postdoktorordningen og sikre at den benyttes som en reell rekrutteringsstilling.

Utdanningsforbundet stiller seg bak forslaget om å sikre postdoktorer trygge rettigheter til forlengelse ved sykdom, og like muligheter som stipendiatene til forlengelse ved uforutsette hendelser som kan være til hinder for progresjon i kvalifiseringsarbeidet.

Vi mener også at et generelt krav om norskkompetanse på nivå B2, med noen unntak, er positivt. Det er viktig at alle ansatte kan bidra i utviklingen av norsk fagspråk.

Utdanningsforbundet mener at å utarbeide en veileder til forskrift om undervisnings- og forskningsstillinger og rekrutteringsstillinger er riktig og viktig. Dette kan bidra til å sikre felles forståelse av forskriften, at omtrent de samme elementene reguleres i institusjonenes retningslinjer, og dermed en mest mulig enhetlig etterlevelse av forskriften i lokalt regelverk.

Utdanningsforbundets innspill vil i det videre følge kapittelinnndelingen i høringsnotatet og paragrafene i utkast til ny forskrift.

Kommentarer til notatet og endringsforslagene

4.3 Om kap. 2. Kvalifikasjonskrav for undervisnings- og forskningsstillinger

4.3.4 Felles kvalifikasjonskrav for undervisnings- og forskningsstillinger

Utdanningsforbundet støtter styrking, utvikling og vedlikehold av norsk og samisk fagspråk. Undervisningen i universiteter og høyskoler skal i hovedsak tilbys på norsk eller samisk, og ansatte i undervisnings- og forskningsstillinger skal arbeide med å videreutvikle norsk og samisk fagspråket gjennom forskning.

Utdanningsforbundet mener at ansatte i undervisnings- og forskerstillinger og rekrutteringsstillinger som driver med undervisning, veiledning og formidling må beherske norsk (eller skandinavisk) språk og kultur for å fungere i det norske arbeidslivet.

Utdanningsforbundet støtter det generelle kravet om kompetanse i norsk på nivå B2. Ansatte som trenger det må få tilbud om nødvendig norskopplæring. Vi vil spesielt vektlegge at universiteter og høyskoler er ansvarlig for å legge til rette for opplæringen slik at hver enkelt ansatt kan oppnå kompetanse på nivå B2. Plikten til å legge til rette må institusjonene ta på alvor. Det foreslås at ansatte skal fylle språkkravet senest tre år etter tiltredelse.

Utdanningsforbundet erfarer at det er vanskelig å oppnå B2 i løpet av tre år, det er svært krevende og nærmest urealistisk spesielt for doktorgradsstipendiater og postdoktorer i treårige stillinger.

Utdanningsforbundet er kritisk til at kravet skal gjelde for ansatte i midlertidig stilling som ikke inneholder undervisning, veiledning og formidling. Vil utenlandske stipendiater og postdoktorer ta imot et tilbud dersom de får mindre tid til oppgavene enn norske kollegaer? Dette gjelder spesielt om disse er del av et internasjonalt miljø der det ikke snakkes norsk. Samtidig er det viktig at disse behersker norsk språk og kultur. Doktorgradsstipendiater og postdoktorer som ikke har undervisning, veiledning og formidling i sin stilling bør tilbys norskundervisning, men gis unntak fra kravet om bestått norskkompetanse på nivå B2. Om disse ansettes i fast stilling må de fylle kravet til norskkompetanse på lik linje med andre ansatte som ikke behersker norsk.

Forskriften omtaler ikke institusjoner der samisk er hovedspråk og undervisning, veiledning og formidling er på samisk. I disse fagmiljøene er ikke norsk et felles språk.

Utdanningsforbundet mener at disse miljøene bør unntas fra et krav om norskkompetanse på

nivå B2. Vi mener at forskriften må få en utforming som dekker samisk språk på en formålstjenlig måte.

Utdanningsforbundet:

- støtter kravet om norskkompetanse på nivå B2 for alle undervisnings- og forskerstillinger
- støtter at ekstraverv unntas kravet
- mener at tilsatte i rekrutteringsstillinger der undervisning, veiledning og formidling inngår må fylle kravet om norskkompetanse på nivå B2 i løpet av perioden
- mener at tilsatte i rekrutteringsstillinger der undervisning, veiledning og formidling ikke inngår i stillingen, tilbys norskundervisning. Denne gruppen ansatte må ikke fylle kravet om norskkompetanse på nivå B2 i løpet av åremålsperioden.
- mener at fagmiljøer der samisk er hovedspråk og fagmiljøene ikke kommuniserer på norsk, bør unntas fra kravet om norskkompetanse på nivå B2.

4.3.5 Vurdering av kvalifikasjoner opp mot universitetenes brede samfunnsoppdrag

Utdanningsforbundet er opptatt av at all høyere utdanning skal være basert på forskning. For lærerutdanningene er i tillegg utviklingsarbeid og erfaringskunnskap utviklet gjennom bruk av vitenskapelig metode, av betydning. Vi har ved flere tidligere anledninger understreket at fagmiljøet ved lærerutdanningsinstitusjonene skal bestå av ansatte i undervisnings- og forskningsstillinger med ulik faglig bakgrunn, ikke minst for å sikre den faglige bredden i miljøene. I praksis betyr dette at vi mener at det skal være både høyskole-/universitetslektorer, førstelektorer, førsteamanuenser, dosenter og professorer ved bachelor-, master- og doktorgradsstudiene. Alle ansatte i undervisnings- og forskningsstillinger skal ha avsatt tid til forskning og de fleste bør ha erfaring fra skole og barnehage.

4.3.8 Førstelektor (forslaget § 2-3) / 4.3.9 Dosent (forslaget § 2-4)

Utdanningsforbundet støtter intensjonen om å styrke dosentløpet. Styrken i dagens dosentløp er bredden som førstelektorer og dosenter representerer. Lærerutdanningene er breie utdanninger som skal kvalifisere studentene til et yrke sammensatt av pedagogikk og kunnskapsområder/skolefag med ulik didaktikk og en bredde av arbeidsoppgaver knyttet til barnehagebarn og elever, samarbeid med hjemmet og andre aktuelle samarbeidspartnere. Dosentløp må derfor bygge på bred kunnskap, både forskning, utviklingsarbeid og erfaringskunnskap. Det er behov for å styrke praksisnær forskning og gode dokumentasjonsordninger for systematisert utviklingsarbeid og erfaringskunnskap.

Utdanningsforbundet er opptatt av at forskning er sentralt for all vitenskapelig aktivitet. Det er grunnleggende for prinsippet om forskningsbasert utdanning og i mange tilfelle et vesentlig element i utviklingsarbeidet. Teori og praksis henger svært nøye sammen. I lærerutdanningene brukes teori og forskning for å videreutvikle lærerrollen og lærerens arbeid ute i praksis. Videre er god kvalitet i utviklingsarbeid avhengig av et solid teoretisk og empirisk kunnskapsgrunnlag. Fjerning av kravet om forskning vil dermed svekke kvaliteten på utviklingsarbeidet.

I forslag til forskrift foreslås å erstatte «forskning og utviklingsarbeid» med «faglig utviklingsarbeid» for å åpne for bredere vurdering. Utdanningsforbundet mener at en tydelig tekst er det beste grunnlag for brede vurderinger. Dersom forskning ikke nevnes i forskriften er det en fare for at forskning blir nedprioritert i dosentløpet, at førstelektorer og dosenter oppfattes som mindre vitenskapelige og at disse stillingskategoriene ikke betraktes som på

samme nivå som førsteamanuensis og professor. Vi er bekymret for at dosenter og førstelektorer ikke får tid til FoU-arbeid og heller ikke anses tilstrekkelig kvalifisert til å søke forskningsmidler eller lede forskningsprosjekter. Krav til dokumentert arbeid og resultater innen *forskning, utviklingsarbeid og erfaringskunnskap* må videreføres for dosentløpet.

4.3.10 Førsteamanuensis (forslag § 2-5)

For å fylle krav om ansettelse i førsteamanuensisstilling foreslås et krav om forskningserfaring utover eget doktorgradsprosjekt. Bakgrunnen for forslaget er at erfaring kun fra doktorgradsprosjektet ikke vurderes som tilstrekkelig for å kunne veilede stipendiater. Samtidig står det i høringsnotatet at forskningserfaring utover eget doktorgradsprosjekt kan oppnås før eller under stipendiatperioden.

Utdanningsforbundet støtter ikke forslaget om å innføre et nytt minimumskrav til stillingen som førsteamanuensis utover doktorgrad. Vi oppfatter det foreslåtte kravet både som urimelig og uklart.

Utdanningsforbundet mener at forslaget om tilleggserfaring er veldig problematisk i det premisset man har gått inn i stillingen på, med den foreslåtte endringen, ikke vil gjelde lenger. Vi mener at alle som er inne i et doktorgradsløp nå får fullføre på de premissene de startet på. Man kan ikke endre spillereglene underveis i et kvalifiseringsløp. Videre vil det å legge til ytterligere krav forlenge karriereveien og kan gjøre det vanskelig og lite motiverende med tanke på rekruttering, ikke bare til doktorgradsutdanninger i profesjonsfaglige stipendiatstillinger, men også for rekruttering fra praksisfeltet.

Utdanningsforbundet tror at en tydelig og forutsigbar karrierevei er viktig for å tiltrekke og beholde talentfulle forskere i akademia. Dersom modellen som foreslås innføres, kan dette føre til store forskjeller og at vi foster forskere tatt rett fra egne masterprogrammer. Dette kan bli problematisk dersom dette blir den mest vanlige praksisen i lærerutdanningene. Også i professorløpet er det behov for tilsatte med erfaring fra barnehage og skole som kan bidra til å gjøre forskningen praksisnær og relevant.

4.3.12 Utdanningsfaglig kompetanse (forslag § 2-7) / 4.3.13 Unntak fra kvalifikasjonskravene ved ansettelse (forslaget § 2-8)

I utkast til forskrift foreslås at institusjonene skal fastsette nærmere krav til utdanningsfaglig kompetanse tilpasset hver stillingskategori. Institusjonene skal også utarbeide kriterier for hvordan kompetansen i de ulike stillingskategoriene skal dokumenteres.

Utdanningsforbundet anser kravet om utdanningsfaglig kompetanse i alle stillingskategorier som positivt. Men om universitetene og høyskolene selv skal fastsette kravene for egen institusjon vil trolig kravene bli svært ulike både i innhold og i omfang. Dagens krav om utdanningsfaglig kompetanse ble tatt inn i forskriften i 2016 fordi universitetene og høyskolene praktiserte dagjeldende krav for ulikt. For eksempel var lang undervisnings- og veiledningserfaring grunnlag for unntak fra kravet om utdanningsfaglig kompetanse. Utdanningsforbundet erfarer at dagens praksis er positiv. Det er ikke gjennomført noen form for evaluering av hvordan dagens krav har fungert. Forslaget i ny forskrift åpner for at institusjonene kan utarbeide ordninger som gjør at ansatte kan få unntak fra kravet om utdanningsfaglig kompetanse. Dette anses som uheldig og kan føre til at færre ansatte oppnår kompetansen.

Utdanningsforbundet mener at forskriften skal regulere felles krav til utdanningsfaglig kompetanse i alle undervisnings- og forskerstillinger, hel og deltidsstilling, og at de ansatte skal gjennomføre program for utdanningsfaglig kompetanse av minst 200 timers omfang. Alle institusjoner skal selv fastsette utfyllende kriterier for hver enkelt stillingskategori. Utdanningsforbundet mener det må videreføres at programmet skal inneholde egen praktiske undervisning, og opparbeidet grunnleggende ferdigheter innen planlegging, gjennomføring, evaluering og utvikling av undervisning og veiledning (grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning på universitets- og høyskolenivå). Kompetansen tilegnet gjennom programmet må være gyldig ved bytte av arbeidsgiver.

4.4 Om kap. 3 Kompetansevurdering ved ansettelse, overgang og opprykk i undervisnings- og forskningsstillinger

4.4.2 Sakkyndig komite (forslaget § 3-2)

I forskriften foreslås at ansettelser skal skje på grunnlag av en innstilling, som skal være basert på kvalifikasjonskravene i utlysningen og en vurdering fra en sakkyndig komité. Den sakkyndige komiteen skal vurdere om søkerens kvalifikasjoner er (minst) på nivå med de faglige kvalifikasjonskravene til en stilling. Utdanningsforbundet er positiv til forslaget om at kvalifikasjons- og dokumentasjonskrav skal ligge til grunn for ansettelse, overgang og opprykk. Dette tror vi kan gjøre regelverket til institusjonene tydeligere og mer oversiktlig.

Utdanningsforbundet er kritisk til at det ikke lenger skal stilles krav til at alle komitémedlemmene skal være fra samme fagområde eller ha kompetanse på samme stillingsnivå. Forslaget om at minst to sakkyndige skal være fra samme fagområde innebærer at det kan settes ned en sakkyndig komité på for eksempel fem personer hvor flertallet ikke kjenner fagområdet tilstrekkelig, og heller ikke har en akademisk stilling på samme eller høyere nivå enn det de skal bedømme. Kravene til sammensetting av sakkyndig komite må sikre at kandidatene bedømmes av personer med relevant fagkompetanse og innsikt i fagområdet. Dette ivaretas ikke godt nok i forslaget. Utdanningsforbundet mener at den faglige kompetanse innen fagområde er viktigere enn at en person i sakkyndig komite skal representere «flere perspektiver». Utdanningsforbundet foreslår derfor at dagens regler for sammensetting videreføres.

4.4.4 Adgang til å søke opprykk (forslaget § 3-4)

Utdanningsforbundet støtter ikke forslaget om å avvikle muligheten for å søke opprykk fra høyskole- eller universitetslektor til førsteamanuensis. Utdanningsforbundet erfarer at opprykksordningen fungerer godt og den er et gode både for den ansatte og institusjonen. Vi mener begrunnelsen at «Førsteamanuensis krever doktorgrad, og inngår i karrierestigen som leder til professor, mens universitets- og høyskolelektor fører videre til førstelektor og dosent.», ikke er tilstrekkelig og holdbar. Vi anser i tillegg forslaget som i strid med mandatet for arbeidet med ny forskrift, hvor det heter at opprykksordningen skal videreføres (jf. kap. 2.2 fjerde strekpunkt i høringsnotatet).

I lærerutdanningene har mange ansatte i høyskole-/ universitetslektorstilling erfaring fra praksisfeltet. Disse er ansatt i denne stillingen fordi dette er den eneste reelle startstillingen for vitenskapelig ansatte uten doktorgrad. Mange av disse har forskningsambisjoner og mange er i et forskerutdanningsløp. Fra en høyskole-/ universitetslektorstilling må det være mulig for den enkelte å velge enten dosentløpet eller professorløpet. Lokale ordninger med overgang mellom dosent- og professorløpet vil skape store forskjeller og usikkerhet ved skifte av arbeidsgiver.

Avvikling av opprykksordningen vil virke karrierehemmende og være et kraftig disinsentiv for universitets- og høyskolelektorer til å ta doktorgrad og visjoner om forskningsbasert utdanning. Utdanningsforbundet mener at det ikke skal være stillingen en er ansatt i, men kompetansen den enkelte søker innehar som skal være utgangspunkt for opprykksøknad og hvilken stillingskategori en er kvalifisert for. Muligheten for å søke opprykk fra høyskolelektor/universitetslektor til førsteamanuensis må videreføres.

4.4.6 Adgang til å søke overgang (forslaget § 3-6)

I forskriften foreslås at institusjonen selv kan vurdere å åpne for at ansatte kan søke om overgang mellom stillingskategorier på samme nivå.

Utdanningsforbundet mener at mulighet for å søke overgang mellom dosentløpet og professorløpet bør være allment og reguleres i ansettelsesforskriften. Det er ingen motsetning mellom å ha to løp og det å gjøre overgangene mer smidige. Både i dosent- og i professorløpet har en i dag opparbeidet seg kompetanse innen forsknings- og utviklingsarbeid. Forskningskompetansen i dosentløpet er utviklet på en annen måte enn ved å gjennomføre et doktorgradsarbeid. Vi mener kompetansen i begge løpene er særlig viktige i lærerutdanningene. Praksisen på alle institusjoner bør være lik og forskriften bør sikre like muligheter for karriereutvikling i universiteter og høyskoler. Nærmere retningslinjer fastsettes av hver enkelt institusjon.

5.1 Overgangsbestemmelse (forslag § 5-2)

Overgangstiden som foreslås for å tilpasse seg de foreslåtte kravene i ny forskrift er for kort. Utdanningsforbundet mener at overgangsordninga mist bør være tre år fra ikrafttreddelsen av forskriften, slik at ansatte har mulighet til å fullføre i samsvar med planlagte og avtalte karriereplaner.

Med vennlig hilsen

Morten Solheim
Seksjonsleder

Gunn Gallavara
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevet signatur.